

ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
«ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ
ПЕРСОНАЛОМ»

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

ДИСЦИПЛІНИ

«СОЦІАЛЬНА ПРОФІЛАКТИКА»

(для бакалаврів)

КИЇВ – 2016

Підготовлено доцентом кафедри соціології та соціальної роботи
Бондаренко Н.О.

Затверджено на засіданні кафедри соціології та соціальної роботи
(протокол № 1 від 29.08. 2016 р.)

Схвалено Вченою радою Українсько-Азербайджанського Інституту соціальних
наук і самоврядування Г.А. Алієва (протокол № 1 від 30.08.2016 р.)

Бондаренко Н.О. Навчальна програма з дисципліни «Соціальна профілактика»
(для бакалаврів). – К.: МАУП, 2016. – 20 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план,
зміст дисципліни «Соціальна профілактика», питання до семінарських занять,
питання для самоконтролю, теми контрольних робіт, список літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом
(МАУП), 2016

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Профілактичні заходи важливі у всіх сферах життєдіяльності людей. Всесвітня організація здоров'я визначає основним напрямком охорони здоров'я населення профілактичне, покликане викорінювати причини виникнення і розвитку хвороб, створювати найбільш сприятливі умови для охорони здоров'я, виховання фізично і духовно міцних людей. Профілактика є складовою повсякденної роботи не тільки лікувально-профілактичних закладів, але і всіх соціальних організацій та закладів у проведенні заходів щодо охорони, оздоровленню навколишнього середовища, дотриманню гігієнічних норм і вимог. Реалізація завдань профілактики здорового способу життя можлива лише за участі самого населення і реалізується через диспансеризацію, широке проведення заходів щодо гігієнічного виховання і санітарного проведення, у яких нарівні з медиками покликані брати участь і соціальні працівники.

В результаті вивчення даного курсу, студенти мають оволодіти такими **знаннями**:

- знання про предмет та методи соціальної профілактики;
- знання соціально-психологічних основ допомоги різним категоріям клієнтів;
- знання щодо організації групової роботи.

А також студенти матимуть змогу оволодіти такими **вміннями**:

- вміння надавати соціально-психологічну допомогу іншим;
- вміння застосовувати профілактичні заходи щодо вживання алкоголю та наркотичних речовин;
- вміння надавати допомогу молодим родинам;
- вміння застосовувати профілактичні заходи при кризових станах.

Міждисциплінарні зв'язки: дана дисципліна базується на знаннях з професійно-орієнтованих дисциплін «Теорія соціальної роботи», «Методи соціальної роботи», «Технології соціальної роботи», «Правові засади соціальної роботи», «Правове регулювання соціального забезпечення», «Соціальна робота з різними категоріями клієнтів».

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
ДИСЦИПЛІНИ
«СОЦІАЛЬНА ПРОФІЛАКТИКА»

№ теми	Назва змістового модуля і теми
Змістовий модуль 1. Основні складові системи соціально-профілактичної роботи.	
1	Предмет та методи соціальної профілактики. Соціально-психологічні основи допомоги іншим.
Змістовий модуль 2. Групова соціальна робота	
2	Історія виникнення груп. Групова робота.
3	Організація групової соціальної роботи.
4	Соціально-психологічні феномени та установки в групі.
5	Засоби психологічного впливу в соціальній роботі.
Змістовий модуль 3. Профілактика негативних явищ у молодіжному середовищі.	
6	Профілактика вживання алкоголю та наркотичних речовин.
7	Соціальна профілактика в діяльності центрів соціальних служб для молоді. Робота з молодими родинами.
8	Соціальна профілактика при кризових станах.
Разом годин: 120	

ЗМІСТ
ДИСЦИПЛІНИ
«СОЦІАЛЬНА ПРОФІЛАКТИКА»
Змістовий модуль 1.
«Основні складові системи соціально-профілактичної роботи»

Тема 1. Предмет та методи соціальної профілактики. Соціально-психологічні основи допомоги іншим.

Мета, предмет та завдання соціальної профілактики.

Соціально-психологічні основи надання допомоги іншим. Соціальні норми, які мотивують альтруїстичну поведінку: норма взаємності, норма соціальної відповідальності.

Алгоритм поведінки людини при інцидентах: звертання уваги, інтерпретація інциденту, "ефект очевидця", прийняття відповідальності, ситуаційні впливи, фактор часу, вплив просоціальних моделей поведінки на , інших людей.

Внутрішні фактори надання допомоги: емоційні риси, риси особистості, почуття провини. Засоби посилення впливу для надання допомоги іншим людям.

Література:

Основна: [69, 20, 90].

Додаткова: [5, 19, 31, 54, 78, 81, 97]

Змістовий модуль 2.

«Групова соціальна робота»

Тема 1. Історія виникнення груп. Групова робота.

Поняття "малої *групи*" у соціальній роботі. Історія групової соціальної роботи. Тенденція до зміни організаційної структури соціальної роботи від роботи з конкретними випадками до соціальної роботи у товаристві.

Головний напрямок та риси групової роботи. Організаційна структура груп. Моделі груп (авторитарні, демократичні). Сфери соціальної діяльності, де використовується потенціал групової роботи: групи людей з проблемами фізичного або психічного здоров'я, групи життєвих змін (пенсіонери, безробітні, вікові кризи, особи звільнені з місць позбавлення волі), групи соціальних навичок та вмінь (групи психологічної корекції), групова діяльність в інтернатах та денних стаціонарах для психічно хворих.

Література:

Основна: [5, 17, 43, 45]

Тема 2: Організація групової соціальної роботи.

Організація роботи групи. Відкриті та закриті групи. Показання до участі в груповому процесі, протипоказання. Визначення однорідності групи,

Гомогенні та гетерогенні групи. Рольова структура малої групи. Визначення "норм групової роботи". "Стилі керівництва групою: авторитарний, демократичний. Питання групової етики. Вимоги до керівників групи та працівників.

Визначення групової динаміки. Групова програма. Етапи групового процесу. Фази групового процесу. Фактори психокорекційного впливу групи на особистість: емоційна підтримка, допомога іншим, самопроявлення, відреагування, зворотній зв'язок з групою, використання колективного досвіду, тренінг нових моделей поведінки, отримання нової соціальної інформації та соціальних навичок.

Техніка проведення групової роботи: планування групового заняття, варіанти початку заняття, теми занять, допоміжні техніки, керівництво атмосферою заняття. Практичні приклади групової роботи.

Література:

Основна: [69, 20, 35, 90]

Додаткова: [19]

Тема 3: Соціально-психологічні феномени та установки в групі.

Форми впливу групи. Визначення "соціальної фасилітації" Поняття про конформність, навіювання, конформізм, групову нормалізацію. Альтернативні проблеми: вплив меншості і проблема підпорядкування авторитету. Фактори, які впливають на конформізм людини. Визначення "нонконформізму". Самовизначення. Умови, за яких "меншість" може перебудувати позицію "більшості" у групі. Визначення соціально-психологічної установки. Чотири функції установок: функція пристосування, егозахисна функція, ціннісна функція, функція організації світогляду.

Взаємовідносини людини і групи. Групова поляризація. Інтенсифікація когнітивних процесів в групі. Соціальне порівняння. Інформаційний вплив в групі.

Література:

Основна: [36, 45, 63, 64, 97]

Додаткова: [18, 23, 32, 38]

Тема 4: Засоби психологічного впливу в соціальній роботі

Засоби психологічного впливу в соціальній роботі: навіювання, переконання, вербальні та невербальні засоби. Вимоги до джерел і змісту

переконуючого впливу. Тези, довід, демонстрація як етапи процесу переконання. Ефект бумеранга. Феномен імітації (наслідування), умови його виникнення.

Методи психологічного впливу в соціальній роботі. Методи психологічного впливу на джерела мотивації поведінки людини. Методи психологічного впливу на установки та групові норми. Методи психологічного впливу на емоційний стан людини.

Синтонічна модель спілкування. Репрезентативні системи. Типи людей: візуалісти, аудіалісти, кінестетики. Виконання тесту "Ведуча репрезентативна система". Визначення понять "гнучкість" спілкування, "конгруентність", "рапорт", "ресурсний стан". Знаки уваги у груповому спілкуванні. Визначення поняття "похвала". Механізми взаєморозуміння у спілкуванні (ідентифікація, стереотипізація, рефлексія, зворотній зв'язок).

Література:

Основна: [9, 22, 45, 88, 97]

Додаткова: [7, 11, 14, 18, 23, 32, 74, 77, 94]

Змістовий модуль 3.

«Профілактика негативних явищ у молодіжному середовищі»

Тема 1 Профілактика вживання алкоголю та наркотичних речовин.

Визначте соціальні фактори, які можуть стати причиною зловживання алкоголем. Відмінності у зловживанні наркотичними речовинами в залежності від статі, віку, регіону, соціально-економічного статусу, рівня освіти. Психологічні особливості у підлітковому віці, які сприяють початку зловживання алкоголем та наркотичними речовинами. Психологічні "ролі" дітей з алкогольної родини, заходи по їх корекції.

Загальна схема скринінга на предмет зловживання алкоголем та наркотичними речовинами у дітей та підлітків. Основні етапи скринінга на предмет зловживання алкоголем та наркотичними речовинами серед осіб зрілого віку: розробка анкети, анкетування, виявлення групи ризику.

Організація проведення кампанії проти тютюнопаління та зловживання алкоголем у конкретному навчальному закладі (школі, окремому класі, ПТУ, вузі). Порівняльна оцінка різних типів програм профілактики залежної поведінки серед підлітків. Ігрові програми профілактики тютюнопаління та зловживання алкоголем для школярів, їх роль в усуненні тиску з боку ровесників.

Профілактика тютюнопаління в шкільних навчальних закладах. Робота з вчителями та підлітками. Медико-соціальні коротко- та довгострокові наслідки паління. Анкета курця для скринінгу тютюнопаління серед учнів навчальних шкільних закладів. Поради, як покинути палити та утримуватись від тютюнопаління.

Література:

Основна: [3, 52, 39, 44, 79, 96]

Додаткова: [1, 2, 4, 6, 8, 30, 44, 50, 52, 65, 73, 91, 95, 114]

Тема 2: Соціальна профілактика в діяльності центрів соціальних служб для молоді. Робота з молодими родинами.

Сучасна сім'я, визначення поняття. Функції сім'ї, її структура. Родинна динаміка. Порушення функціонування родини: особистісні особливості, порушення міжособистісної комунікації в сім'ї, порушення інтеграції сім'ї.

Соціальна профілактика в роботі з молодими родинами. Перша консультація. Вивчення проблем родини. Психокорекція сімейних відносин.

Література:

Основна: [14, 32, 48, 55, 93, 94, 115]

Додаткова: [15, 25, 100, 102]

Тема 3: Соціальна профілактика при кризових станах.

Визначення поняття "критична ситуація". Види критичних ситуацій і тривожних станів у підлітків та молоді. Психологічне консультування підлітків, які знаходяться у кризових станах. Рекомендації для соціального працівника щодо проведення бесіди. Етапи психологічного консультування: принципи та техніка бесіди,

Основні характеристики спілкування в психологічному консультуванні (зміст, функції спілкування, стиль спілкування). Механізми взаєморозуміння у спілкуванні (структура взаємодії, типи взаємодії, моделі спілкування, експресивні засоби спілкування). Роль емпатії у співбесіді. Психотипи суб'єктів спілкування. Бар'єри, які виникають під час спілкування. Психологічні техніки спілкування (структура індивідуальної комунікативної діяльності, психотехніка оволодіння ініціативою у спілкуванні, психотехніка переконання).

Особливості психологічного консультування на телефоні "довіри". Етичні аспекти психологічного консультування.

Література:

Основна: [10, 18, 34, 88, 101]

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

1. Проаналізувати теорію соціального обміну. Розглянути егоїстичний та альтруїстичний шляхи надання допомоги.
2. Порівняти та оцінити теорії альтруїзму.
3. Письмово розглянути соціально-психологічні експериментальні дослідження особистісних впливів на надання допомоги іншим: почуття провини, настроїв, релігійність, риси особистості.
4. Навести перелік групової роботи з людьми, які мають проблеми з фізичним або психічним здоров'ям.
5. Підготувати письмову доповідь "Групова соціальна робота як можливість допомоги клієнту активно впливати на важливі рішення свого життя".
6. Надати практичні приклади роботи груп корекції поведінки, самопомоги, подолання вікових криз.
7. Довести, що є факторами психокорекційного впливу групи на особистість.
8. Групова динаміка та стилі поведінки при проведенні групової соціальної роботи.
9. Етичні вміння в груповій соціальній роботі.
10. Стилi керівництва групою та психологічні вимоги до керівників груп та соціальних працівників, які займаються груповою роботою.
11. Письмово відповісти: Чим визначаються відносини людини і групи.
12. Підготувати письмову відповідь: Як змінюються соціальні установки в залежності від кількості інформації про проблему.
13. Письмово довести: Групова поляризація як різновид групової взаємодії, інформаційний та нормативний види групового впливу.
14. Засоби психологічного впливу в соціальній роботі
15. Проаналізувати методи психологічного впливу на джерела мотивації поведінки людини та її емоційний стан.
16. Проаналізувати методи психологічного впливу на установки та групові норми, їх значення для групової роботи.

17. Предмет та методи соціальної профілактики. Соціально-психологічні основи допомоги іншим.
18. Завдання для самостійної роботи
19. Визначити соціально-психологічні аспекти прийняття рішення про доцільність паління.
20. Проаналізувати психологічні особливості підлітків, які сприяють початку зловживання алкоголем та наркотичними речовинами.
21. Скласти схему роботи з батьками учнів по профілактиці тютюнопаління.
22. Надати порівняльну оцінку різним типам програм профілактики залежної поведінки у закладах освіти.
23. Довести, чому ігрові програми профілактики тютюнопаління для школярів більш ефективні за традиційні методи профілактичної роботи.
24. Соціальна профілактика в роботі з молодими родинами.
25. -Психологічна корекція порушень функціонування молодого родинами.
26. Соціальна профілактика в діяльності центрів соціальних служб для молоді. Робота з молодими родинами.
27. Соціальна профілактика в роботі з молодими родинами.
28. Психологічна корекція порушень функціонування молодого родинами.
29. Дослідити основи психологічного консультування в практиці соціальної роботи.
30. Визначити бар'єри, які виникають під час спілкування.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Мета, предмет та завдання соціальної профілактики.
2. Соціально-психологічні основи надання допомоги іншим.
3. Соціальні норми, які мотивують альтруїстичну поведінку: норма взаємності, норма соціальної відповідальності.
4. Алгоритм поведінки людини при інцидентах: звертання уваги, інтерпретація інциденту, "ефект очевидця", прийняття відповідальності, ситуаційні впливи, фактор часу, вплив просоціальних моделей поведінки на , інших людей.
5. Внутрішні фактори надання допомоги: емоційні риси, риси особистості, почуття провини. Засоби посилення впливу для надання допомоги іншим людям.

6. Вивчити етичні аспекти психологічного консультування.
7. скласти класифікацію психотипів суб'єктів спілкування.
8. Визначте соціальні фактори, які можуть стати причиною зловживання алкоголем.
9. Відмінності у зловживанні наркотичними речовинами в залежності від статі, віку, регіону, соціально-економічного статусу, рівня освіти.
10. Психологічні особливості у підлітковому віці, які сприяють початку зловживання алкоголем та наркотичними речовинами.
11. Психологічні "ролі" дітей з алкогольної родини, заходи по їх корекції.
12. Загальна схема скринінга на предмет зловживання алкоголем та наркотичними речовинами у дітей та підлітків.
13. Основні етапи скринінга на предмет зловживання алкоголем та наркотичними речовинами серед осіб зрілого віку: розробка анкети, анкетування, виявлення групи ризику.
14. Організація проведення кампанії проти тютюнопаління та зловживання алкоголем у конкретному навчальному закладі (школі, окремому класі, ПТУ, вузі).
15. Порівняльна оцінка різних типів програм профілактики залежної поведінки серед підлітків.
16. Ігрові програми профілактики тютюнопаління та зловживання алкоголем для школярів, їх роль в усуненні тиску з боку ровесників.
17. Профілактика тютюнопаління в шкільних навчальних закладах.
18. Робота з вчителями та підлітками.
19. Медико-соціальні коротко- та довгострокові наслідки паління.
20. Анкета курця для скринінгу тютюнопаління серед учнів навчальних шкільних закладів.
21. Поради, як покинути палити та утримуватись від тютюнопаління.
22. Сучасна сім'я, визначення поняття.
23. Функції сім'ї, її структура.
24. Родинна динаміка.

- 25.Порушення функціонування родини: особистісні особливості, порушення міжособистісної комунікації в сім'ї, порушення інтеграції сім'ї.
- 26.Соціальна профілактика в роботі з молодими родинами.
27. Перша консультація.
28. Вивчення проблем родини.
- 29.Визначення поняття "критична ситуація"
- 30.. Види критичних ситуацій і тривожних станів у підлітків та молоді.
31. Психологічне консультування підлітків, які знаходяться у кризисних станах.
- 32.Рекомендації для соціального працівника щодо проведення бесіди.
- 33.Етапи психологічного консультування: принципи та техніка бесіди.
34. Основні характеристики спілкування в психологічному консультуванні (зміст, функції спілкування, стиль спілкування).
- 35.Організація роботи групи.
- 36.Відкриті та закриті групи.
37. Показання до участі в груповому процесі, протипоказання.
38. Визначення однорідності групи
39. Гомогенні та гетерогенні групи.
- 40.Рольова структура малої групи.
- 41.Визначення "норм групової роботи".
42. "Стилі керівництва групою: авторитарний, демократичний.
- 43.Питання групової етики.
44. Вимоги до керівників групи та працівників.
- 45.Визначення групової динаміки.
- 46.Групова програма.
47. Етапи групового процесу.
- 48.Фази групового процесу.
- 49.Фактори психокорекційного впливу групи на особистість: емоційна підтримка, допомога іншим, самопроявлення, відреагування, зворотній

зв'язок з групою, використання колективного досвіду, тренінг нових моделей поведінки, отримання нової соціальної інформації та соціальних навичок.

50. Техніка проведення групової роботи:
51. Практичні приклади групової роботи.
52. Форми впливу групи.
53. Визначення "соціальної фасилітації"
54. Поняття про конформність, навіювання, конформізм, групову нормалізацію.
55. Альтернативні проблеми: вплив меншості і проблема підпорядкування авторитету.
56. Фактори, які впливають на конформізм людини.
57. Визначення "нонконформізму".
58. Умови, за яких "меншість" може перебудувати позицію "більшості" у групі.
59. Визначення соціально-психологічної установки.
60. Соціальне порівняння.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

- 1 Аддиктивное поведение. Общая характеристика й закономірності розвитку // Обозрение психиатрии и медицинской психологии им. В.М. Бехтерева.-1991.-№1.-С.8-15.
- 2 Аддиктивное поведение // Подростковая наркология: руководство. - Л.: Медицина, 1991. - С.23-26.
- 3 Акцентуации характера и психопатии как факторы, влияющие на аддиктивное поведение и формирование зависимости // Подростковая наркология: руководство. - Л.: Медицина, 1991. - С. 58-66.
- 4 Алкоголизм / Под ред. Г. В. Морозова, В. Е. Рожнова, З. А. Бабаяна. - М., 1983.-432с.
- 5 Андреева Г.М. Социальная психология. М.: МГУ, 1980. -416с.
- 6 Анонімні алкоголіки. Пер. з англ. - Alcohol Anonymous World

- Servicces, INC, New York, 1994.-140с.
- 7 Берн З. Люди, которые играют в игры. - СПб, 1992.
 - 8 Бехтель Э.В. Донозологические формы злоупотребления алкоголем.-М.: Медицина,1986.-272С.
 - 9 Бороздина Г.В. Психология делового общения. – М.: ИНФРА – М, 1999.
 - 10 Бурменская А.М., Карабанова Е.В. Возрастно-психологическое консультирование. – МГУ, 1990.
 - 11 Виды и техники слушания // Основы психологии. - Ростов -на -Дону: Изд-во "Феникс", 1996 - С. 679- 689.
 - 12 Войдило Є. Мій вибір - свобода. - Львів: Міжнародний фонд "Відродження", 1994 .-104с.
 - 13 Воронович Б. Хвороба алкоголізм. - Львів: Міжнародний фонд "Відродження", 1995.-64с.
 - 14 Восприятие и познание людьми друг друга при общении // Основы психологии. - Ростов -на -Дону: Изд-во "Феникс", 1996. - С. 674-679.
 - 15 Гарбузов В.И. Нервные дети. - М., 1990. -172с.
 - 16 Гериатрическая психиатрия // Клиническая психиатрия. - М.: ГЗОТАР Медицина, 1998. - С. 349-364.
 - 17 Гидденс Э. Социология. – Челябинск, 1990.
 - 18 Головаха Е.И., Панина Н.В. Психология человеческого взаимопонимания. - К, 1989.- 189с.
 - 19 Групповая психотерапия // Клиническая психиатрия. В 2-х т. Т.2. Пер. с англ. - М.: Медицина, 1994. - С.70-80.
 - 20 Групповая психотерапия / Под ред. Б.Д.Карвасарского, С.Ледера. – М., 1990.-384с.
 - 21 Диагностика психических состояний и свойств личности // Психологические тесты. - М., 1996. - С.3-89.
 - 22 Дебольский М. Психология делового общения. – М., 1992.
 - 23 Деловое общение // Основы психологии. - Ростов-на-Дону: Изд-во "Феникс", 1996.-С. 707-721.
 - 24 Додюк А. Нелегка надія. - Львів: Міжнародний фонд "Відродження", 1994 .-47с.
 - 25 Древицька О.О. Визначення дитячих емоційних проблем // Вісник Асоціації психіатрів України. - №1. -1998. - С. 20-27.
 - 26 Злоупотребление наркотическими веществами и отношения в

- семье // Наркология. Пер. с англ. - М., СПб: Изд-во "БИКОМ"-
"Невский диалект", 1998.-С.298-305.
- 27 Индивидуальные факторы суицидального риска // Клиническая психиатрия. - Киев: Здоров'я, 1989.- С. 463-465.
- 28 Кабанов М.М., Личко А.Е., Смирнов В.М. Методы психологической диагностики и коррекции в клинике. - Л.: Медицина, 1983. - 312 с.
- 29 Клинические проявления и диагностика основных вариантов установки на лечение у больных наркоманиями и токсикоманиями: метод рекомендации / Сост. Полтавец В.И., Ерчкова Н.А., Чабанец С.А., Саута Л.А. - Днепропетровск, 1991. - 23с.
- 30 Клінічні та психологічні особливості хворих на наркоманії / Реабілітація хворих на наркоманії. - Дніпропетровськ, 1997. - С. 19-25.
- 31 Конечный Р., Боухал М. Психология в медицине / Пер. с чеш. - Прага, Авицениум, 1974.-405с.
- 32 Конфлікти у сумісній діяльності / Г.В.Ложкін, С.В. Сьомій, Т.В. Петровська, О.О. Кисельова. - К.: Вид-во "Сфера", 1997. - 91 с.
- 33 Краткая информационная карта по злоупотреблению наркотическими веществами // Наркология. Пер. с англ. - М., СПб: Изд-во "БИНОМ"- "Невский диалект", 1998. - С.298-305.
- 34 Кратковременная динамическая психотерапия и вмешательство при кризисах // Клиническая психиатрия. В 2-х т. Т.2. Пер. с англ. - М.: Медицина, 1994.-С.63-70.
- 35 Кратохвил Д. Групповая психотерапия. Пер. с англ. – СПб.: Питер Ком, 1998. – 307с.
- 36 Кричевский Р.Л., Дубовская Е.М. Психология малой группы. – Изд-во МГУ. – 1991.
- 37 Леонгард К. Акцентуированные личности / Пер. с нем. - К.: Вища школа, 1981.-390с.
- 38 Леонтьев А.Н. Проблемы развития психики 4-е изд. - М.: Изд-во МГУ, 1981.-584с.
- 39 Личко А.Е., Битенский В.С. Подростковая наркология: руководство.- Л: Медицина, 1991.-304с.
- 40 Личко А.Е. Патохарактерологический диагностический опросник (ПДО) для подростков // Методы психологической диагностики и коррекции в клинике. -Л. : Медицина, 1983. -С. 81-102.
- 41 Личко А.Е. Психопатии и акцентуации характера у подростков. - Л.:

- Медицина, 1977. - 208с.
- 42 Личностная шкала проявлений тревоги J.Taylor // Психологические тесты. – М.,1996. - С. 7-11.
 - 43 Лукашевич Н.П., Туленков Н.В. Социология: Учебн. пособие. / Под общ. ред. Н.В. Туленкова. – К.: МАУП, 2002. – 272с.
 - 44 Лысенко И.П., Савченко В.П., Чередников А.П. Добровольное рабство. - К.: "Байда", 1996. - 77с.
 - 45 Майерс Д. Социальная психология / Пер. с англ. - СПб.: Питер Ком, 1998. – 688 с.
 - 46 Методика "ценностные ориентации" М.Рокича // Психологические тесты. - М, 1996. - С. 81-84.
 - 47 Метод исследования уровня субъективного контроля // Психологические тесты. - М., 1996. - С. 52-60.
 - 48 Мишина Т.М. Исследование семьи в клинике и коррекция семейных отношений // Методы психологической диагностики и коррекции в клинике. – Л.: Медицина, 1983. - С. 255-282.
 - 49 Меллібруда С. Таємниця Етон: як допомогти дітям не пити. - Львів: Міжнародний фонд "Відродження", 1994 .- 49 с.
 - 50 Морозов Г.В. Алкоголизм как социальная проблема // Алкоголизм / Под ред Г.В. Морозова, В.Е. Рожнова, З.А. Бабаяна. - М., 1983. - С. 10-14.
 - 51 Мясищев В.Н. Личность и неврозы. - Л. : Изд-во ЛГУ, 1960. - 426 с.
 - 52 Наркология. Пер. с англ. / Л.С.Фридман, Н.Ф. Флеминг, Д.Г.Робертс,
 - 53 Наркоманія. - Випуск 1. - Івано-Франківськ, 1998.- 28 с .
 - 54 Общая психология / Под ред. А.В.Петровского, 3-е изд., перераб. и доп. - М.: Просвещение, 1986. -464 с.
 - 55 Обозова А.Н. Психологические проблемы службы семьи и брака // Вопросы психологии. - 1984.- №33. - С. 104-110.
 - 56 Общая суицидология. Социально-демографические, медицинские, индивидуальные факторы суицидального риска// Клиническая психиатрия. - Киев: Здоров'я, 1989.- С.456-465.
 - 57 Оказание помощи жертвам пыток и других форм насилия // Психическое здоровье беженцев - К.: Изд-во "Сфера", 1998. - С.146-161.
 - 58 Опыт реализации комплексной программы профилактики употребления наркотиков, лечения и реабилитации больных

- наркоманией в Днепропетровской области в 1995г. (Комитет по делам молодежи Днепропетровской обл. гос. администрации). - Днепропетровск, 1995. - 28 с.
- 50 Организация службы по улучшению психического здоровья и благополучия беженцев // Психическое здоровье беженцев - К.: Изд-во "Сфера", 1998. - С.174-175.
- 60 Осятинський В. Гріх чи хвороба? - Львів: Міжнародний фонд "Відродження", 1994. – 107с.
- 61 Особистість та функції соціальних працівників в діяльності терапевтичних бригад наркологічних стаціонарів / Реабілітація хворих на наркоманії. - Дніропетровськ, 1997. - С. 32-35.
- 52 Патологическая тревожность // Клиническая психиатрия. В 2-х т. Т.2. Пер. с англ. - М.: Медицина, 1994. - С.373-379.
- 63 Петровский А.В. Личность. Деятельность. Коллектив. – М., 1992.
- 64 Платонов Ю.П. Психология коллективной деятельности. – Изд-во Феникс, 1996.
- 65 Подростковая наркология: руководство. - Л.: Медицина, 1991. - С. 110
- 66 Полтавец В.И. Анкетные методики для скрининга алкоголизма: метод. рекомендации. - Днепропетровск, 1985. - 20 с.
- 67 Помощь детям-беженцам // Психическое здоровье беженцев - К.: Изд-во "Сфера", 1998. - С. 87-118.
- 68 Помощь жертвам изнасилования и их окружению // Психическое здоровье беженцев - К.: Изд-во "Сфера", 1998. - С.161-173.
- 69 Практика социальной работы / Под ред. К. Ханвея и Терри Филпота. - Амстердам-Киев, 1996. - 240 с.
- 70 Предалкогольная личность // Донозологические формы злоупотребления алкоголем / Бехтель З.В. - М.: Медицина, 1986. - С. 178-187.
- 71 Прогностичні критерії ефективності реабілітації хворих на наркоманії в терапевтичних бригадах / Реабілітація хворих на наркоманії. - Дніропетровськ, 1997. - С. 48-50.
- 72 Производственно-трудовой этап в системе комплексного восстановительного лечения наркологически больных // Учебное пособие по наркологии / З.А. Бабаян, М.Х. Гонопольский - М.:

- Медицина, 1981. - 304с.
- 73 Профилактика раннего алкоголизма, наркомании и токсикомании // Подростковая наркология: руководство. - Л.: Медицина, 1991. - С. 34- 58.
 - 74 Психиатрическое лечение подростков: техника беседы с родителями // Клиническая психиатрия. В 2-х т. Т.2. Пер. с англ. - М.: Медицина, 1994. - С. 439-444.
 - 75 Психическое здоровье беженцев / Всемирная организация здравоохранения. - К.: Изд-во "Сфера", 1998. -176 с.
 - 76 Психологические особенности тревоги и страха // Клиническая психиатрия. В 2-х т. Т.1. Пер. с англ. - М.: Медицина, 1994. - С.367-372.
 - 77 Психологический практикум: функции, средства, структура общения /Основы психологии. - Ростов -на -Дону: Изд-во "Феникс", 1996 . - С. 630-648.
 - 78 Психотерапия пожилых людей // Клиническая психиатрия. - М.: ГЭОТАР Медицина, 1998. - С.364-367.
 - 79 Пхіденко С.В. Модель ставлення сучасної молоді Дншроптеровщини до вживання алкоголю та наркотичних речовин. - Дніпропетровськ: Міжнародний фонд "Відродження", 1996. - 6с.
 - 80 Пятницкая И.Н. Наркомании. - М.: Медицина, 1994.
 - 81 Развитие ребенка // Клиническая психиатрия. - М.: ГЭОТАР Медицина, 1998. - С.313-321.
 - 82 Расстройства адаптации // Клиническая психиатрия. - М.: ГЭОТАР Медицина, 1998. - С. 248-249.
 - 83 Расстройства личности // Клиническая психиатрия. - М.: ГЭОТАР Медицина, 1998. - С. 269-286.
 - 84 Расстройства, связанные с употреблением алкоголя// Клиническая психиатрия. - М.: ГЭОТАР Медицина, 1998. - С. 97-109.
 - 85 Реабілітація хворих на наркоманії: метод. посібник / Під ред. Л.М. Юр'євої. -Дніпропетровськ, 1997. - 53 с.
 - 86 Родинний аспект наркоманій / Реабілітація хворих на наркоманії. - Дніпропетровськ, 1997. - С. 25-32.
 - 87 Розпізнавання осіб з алкогольними проблемами // Хвороба алкоголізм. - Львів: Міжнародний фонд "Відродження", 1995. - С. 18-22.
 - 88 Руденский Е. В. Основы психотехнологии общения менеджера:

- Учебное пособие. - М.: ИНФРА-М; Новосибирск, НГАЗиУ, 1997. - 180 с.
- 89 Самодопомога // Хвороба алкоголізм. - Львів: Міжнародний фонд "Відродження", 1995. - С. 18-22.
- 90 Самокерована групова робота (діяльність користувачів з метою наснаження /Одрі Мюллендер, Дейв Уорд. - Амстердам-Киев, 1996. - 176 с.
- 91 Саута Л. Модель профілактики наркоманії. - Днепропетровск, Международный фонд "Відродження", 1995. - 12с.
- 92 Сексуальные злоупотребления детьми // Клиническая психиатрия. В 2-х т. Т.2. Пер. с англ. - М.: Медицина, 1994.- С.402-404.
- 93 Семейная терапия и брачная терапия // Клиническая психиатрия. В 2-х т. Т.2. Пер. с англ. - М.: Медицина, 1994. - С.82-90.
- 94 Скотт Д.Г. Способы разрешения конфликтов. - К., 1991. - 204 с.
- 95 Социально-психологические проблемы употребления спиртных напитков и злоупотребления ими // Донозологические формы злоупотребления алкоголем / Бехтель З.В. - М.: Медицина, 1986. - С. 5-90.

Додаткова

- 96 Социально-психологические факторы распространения и особенности профилактической работы в условиях формирования "наркоманической среды" (Комитет по делам молодежи Днепропетровской обл. гос. администрации). - Днепропетровск, 1995. - 12с.
- 97 Столяренко Л.Д. Основы психологии. - Ростов -на -Дону: Изд-во "Феникс", 1996.-736с.
- 98 Суициды: предотвращение нанесения вреда себе // Клиническая психиатрия. - М.: ГЭОТАР Медицина, 1998. - С. 290-293.
- 99 Сучасні погляди на процес реабілітації хворих на наркоманії / Реабілітація хворих на наркоманію. - Дніпропетровськ, 1997. - С. 5-19.
- 100 Сысенко В.А. Супружеские конфликты. - М., 1983. - 175 с.
- 101 Татенко В.А., Титаренко Т.М. Ранняя профилактика отклоняющгося

- поведения учащихся. – К., 1989.
- 102 Титаренко В.Я. Семья и формирование личности. - М.: Мысль, 1987. - 352с.
 - 103 Тяжелая утрата и смерть // Клиническая психиатрия. - М.: ГЭОТАР Медицина, 1998. - С. 367-373.
 - 104 Ураков И.Г. Социальные последствия алкоголизма //Алкоголизм / Под ред Г.В.Морозова, В.Е. Рожнова, З.А. Бабаяна. - М., 1983. - С. 203-210.
 - 105 Ураков И.Г. Профилактика алкогольных заболеваний // Алкоголизм / Под ред Г.В. Морозова, В.Е. Рожнова, З.А. Бабаяна. - М., 1983. - С. 349-360.
 - 106 Физиологические и социопсихологические особенности подросткового возраста как факторы развития раннего алкоголизма, наркомании и токсикомании // Подростковая наркология: руководство. - Л.: Медицина, 1991. - С.34-58.
 - 107 Характерологический опросник К.Леонгарда // Психологические тесты. - М., 1996. - С. 3-89.
 - 108 Шкала депрессии // Психологические тесты. - М., 1996. - С. 11-13.
 - 109 Шкала оценки психосоциальных факторов, вызывающих стресс // Клиническая психиатрия. В 2-хт. Т.1. Пер. сангл. - М.: Медицина, 1994.- С. 53
 - 110 Шкала самооценки (Ч.Д. Спилбергера, Ю.Л. Ханина) // Психологические тесты. - М., 1996. - С. 3-7.
 - 111 Штандер В. Поза контролем. - Львів: Міжнародний фонд "Відродження", 1994. - 95 с.
 - 112 Штандер В. Пастка співзалежнення - Львів: Міжнародний фонд "Відродження", 1995. - 23 с.
 - 113 Штандер В. Сім'я з алкогольною проблемою. - Львів: Міжнародний фонд "Відродження", 1993. - 25 с.
 - 114 Штандер В. Метод інтервенції при лікуванні алкоголізму. Львів: Міжнародний фонд "Відродження", 1995. - 18с.
 - 115 Эйдемиллер С.Г., Юстицкий В.В. Семейная психотерапия. - Л., 1989.-192с.
 - 116 Энтин Г.М. Лечение алкоголизма. - М.: Медицина, 1990. - 416с.
 - 117 Эпидемиология употребления наркотических веществ // Наркология. Пер. с англ. - М., СПб: Изд-во "БИНOM" - "Невский

диалект", 1998. - С.27-35.

- 118 Юр'єва Л.М. Кризові стани: Монографія. - Дніпропетровськ: Арт-Прес, 1998. - 164с.
- 119 Юстицкий В.В. Семья и несовершеннолетний правонарушитель // Актуальные проблемы семьи и воспитания. - Вильнюс: Минтис, 1981. - С. 58-68.